Sylwester Szafarz

Zamiast wstępu

Znów dzieją się w Chinach wielkie rzeczy i epokowe przemiany, które mieć będą kolosalny wpływ nie tylko na rozwój oraz na przyszłość narodu i państwa chińskiego, lecz również całego świata. Przemiany te wyznaczają już nowy – jakościowo – etap na drodze modernizacyjnej, na którą wkroczyło społeczeństwo i państwo chińskie w roku 1978 – podejmując i realizując z wielkim powodzeniem reformy wytyczone przez ówczesnego Przewodniczącego Deng Xiaopinga, praojca nowoczesnych Chin. Sami Chińczycy przyznają, iż reformy nie stanowiły i nie stanowią jednorazowego epizodu rozwojowego i że jest to „droga pod górę i pod wiatr". Niejednokrotnie pisałem o chińskim „reformowaniu reform". Jesteśmy teraz świadkami jego bezprecedensowego przyspieszenia. Na początku tegoż reformowania chodziło, głównie, o odrobienie wiekowego zacofania oraz strat i zaległości z okresu wojny chińsko–japońskiej, wojny domowej i maoistowskiego etapu rozwoju – swoistego i bardzo kosztownego trzydziestolecia „prób i błędów".
Zresztą, bez tych eksperymentów, kosztów, wyrzeczeń i ofiar nie byłoby, prawdopodobnie, następnych dziesięcioleci reformatorskich i rozwojowych oraz nowoczesnych Chin – w ogólności. Chyba żaden kraj na świecie nie zdołał wyciągnąć tak efektywnie i tak odważnie odpowiednich wniosków ze swej historii – jak właśnie Chiny! Ciągłe reformy nie są dziełem przypadku, improwizacji czy samowoli politycznej, ideologicznej i gospodarczej. Wręcz przeciwnie, są one owocem dogłębnych przemyśleń i uzasadnionych propozycji wielotysięcznych rzesz uczonych oraz rozważnych postanowień decydentów – zgodnie z chińską teorią i praktyką naukowego podejścia do rozwoju. Wśród uczonych – reformatorów, prym wiedzie Chińska Akademia Nauk Społecznych w Pekinie i jej filie terenowe oraz czołowe uniwersytety i instytuty naukowo–badawcze ChRL.
Drugim powodem makro owego przyspieszenia i jakościowego doskonalenia reform są czynniki zewnętrzne, głównie II wielki kryzys gospodarczy (od 2007 r. – do...?), wywołany przez neoliberałów amerykańskich i poroniona IV–ta globalizacja. Dotychczasowe negatywne konsekwencje tych zjawisk sprawiają, iż reformy chińskie oraz procesy dostosowawcze do nowej sytuacji wewnętrznej, regionalnej i globalnej stają się palącą koniecznością. Bowiem – bez nich – dotychczasowy imponujący dorobek chiński zostałby, najprawdopodobniej, zaprzepaszczony. Pogłębianie reform ma także na celu ograniczanie i niwelowanie wszelkich potencjalnych niebezpieczeństw i ryzyk, jakie mogą jeszcze zagrażać rozwojowi Chin. Bez większego trudu można wyliczyć sumaryczne straty gospodarcze i finansowe, jakie kryzys już spowodował. Od 1978 – przez 30 lat – stopa przyrostu PKB ChRL oscylowała w granicach 10 proc. rocznie. Jednakże, w roku 2013, spadła ona do 7,6 proc. Takie są też prognozy na następne lata. Naturalnie, można się zastanawiać, na ile ów spadek – o prawie 2,5 proc. (największy w ostatnim 15–leciu) – jest wynikiem kryzysu, a na ile efektem centralnego i świadomego sterowania gospodarką (np. celem uniknięcia jej „przegrzania")? W każdym jednak razie, jeśli uwzględnia się fakt, iż wartość PKB ChRL, II–giej gospodarki świata, w roku 2013 wyniosła, w przeliczeniu na dolary, 13,3 bln USD (9,8 tys. USD per capita), to 2,5 proc. od tej sumy stanowi bardzo poważny ubytek i stratę. Teraz trzeba nie tylko ją odrabiać – ale również nie dopuścić do pogorszenia sytuacji oraz powstrzymać tendencję spadkową. W tym właśnie

celu potrzebne są Chinom radykalne i innowacyjne reformy. Na analizowanej drodze reformatorskiej z ostatnich lat występują przynajmniej dwa wielkie kamienie milowe: XVIII Zjazd KPCh (I połowa listopada 2012 r.) oraz sesje obydwu Izb Parlamentu Chińskiego – OZPL (I połowa marca 2014 r.). Oto (poniżej) krótki rys ich najważniejszych uchwał oraz postanowień programowych i reformatorskich.

Partia – pionierem reform

W dniach od 8 do 14 listopada 2012 r., obradował w Pekinie XVIII Zjazd Komunistycznej Partii Chin. Był on również spektakularnym świadectwem nowatorskiego reformowania treści i metod partyjnych. Główne hasła Zjazdu sformułowano następująco: „dzierżyć wysoko wielki sztandar socjalizmu o właściwościach chińskich; podążać za wskazaniami teorii Deng Xiaoping'a, ważnych myśli „trzech przedstawicielstw" („three represents") oraz naukowego podejścia do rozwoju; wyzwolić umysły, realizować politykę reform i otwarcia na świat; gromadzić własne siły, przezwyciężać wszelkie trudności, kroczyć zdecydowanie drogą socjalizmu o właściwościach chińskich oraz zmierzać usilnie do zakończenia budowy umiarkowanie zamożnego społeczeństwa pod każdym względem". (Nota bene: autorem teorii „three represents" jest Przewodniczący Jiang Zemin. Teoria ta stwierdza, iż KPCh zawsze reprezentowała sobą trzy nadrzędne wartości: zapewnienie krajowi zaawansowanego potencjału produkcyjnego, rozwijanie przodującej kultury i troskę o fundamentalne interesy przeważającej większości społeczeństwa).
Dyskusje przed– i pozjazdowe w partii były i są nadal bardzo ożywione i twórcze, stosowano jak najbardziej demokratyczne procedury wyborcze – zgodnie z doświadczeniami i tradycjami chińskimi (konsultacje, uzgadnianie, poszukiwanie konsensusu i tzw. demokracja pionowa: przepływy postulatów z dołu do góry i decyzji – z góry na dół). Podano a priori, np., liczbę delegatów (2.270 – o 57 więcej niż na XVII Zjeździe) oraz termin inauguracji Zjazdu – na miesiąc przed jego rozpoczęciem. Prowadzono jednocześnie ożywione „pertraktacje zakulisowe" w kierownictwie partii i na szczeblach terenowych, bowiem, w tradycji chińskiej, także partyjnej, mieści się konfrontacja między różnymi orientacjami ideologicznymi i programowymi; żeby wspomnieć, dla przykładu, o maoistowskiej kampanii – z II połowy lat 50. „niech rozkwita 100 kwiatów, niech współzawodniczy 100 szkół", o walce Mao i Deng Xiaoping'a z lewacką „bandą czworga", kierowaną przez Jiang Ching (1971 r. – 1976 r.) itp.
Obrady XVIII Zjazdu KPCh przebiegały w bardzo interesującym i trudnym okresie rozwoju Chin i całej naszej cywilizacji. Po pierwsze, uwidoczniły się dość istotne problemy w polityce wewnętrznej i w rozwoju społeczno–gospodarczym tego supermocarstwa oraz w sytuacji globalnej (wzrost napięcia międzynarodowego, kryzys ukraiński, spór chińsko–japoński i in.): – zmniejszenie bardzo wysokiego tempa wzrostu gospodarczego (z około 10 proc. do 7,4 proc. – w III kwartale 2012 r.), różnice rozwojowe między regionami, miastem i wsią; – trudności w dziedzinie społecznej (dysproporcje dochodowo – majątkowe, problemy demograficzne i in.); – negatywny wpływ kryzysu globalnego na rozwój społeczno–gospodarczy Chin (spadek PKB, eksportu, inwestycji itp.); – konieczność ciągłego i elastycznego dostosowywania programu i polityki partii do zmieniającej się sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej itp.
W wyniku Zjazdu – do władzy doszło tzw. „V pokolenie przywódców" chińskich – reformatorskie, na czele z Xi Jinpingiem (Sekretarz Generalny KC KPCh, Prezydent ChRL, Przewodniczący Komisji Wojskowej KC KPCh), a następnie – Premier Li Keqiang. Wzięli oni na swe barki ogromną odpowiedzialność za teraźniejszość i za przyszłość Chin (dla przypomnienia –

liderami poprzednich „pokoleń przywódców" byli: I–go – Mao Zedong; II–go – Deng Xiaoping; III–go Jiang Zemin i IV–go – Hu Jintao). Oznacza to, de facto, generalną zmianę pokoleniową i mentalnościową w najwyższym kierownictwie KPCh. Nastąpiła też zasadnicza metodologiczna poprawa w zakresie przekazywania władzy oraz podejmowania decyzji. Bowiem, Przewodniczący Mao preferował raczej arbitralne i autorytarne „godzenie" poważnionych frakcji, które – niejednokrotnie – sam tworzył i podburzał. Natomiast obecnie Stały Komitet Biura Politycznego KC i władze partyjne wszystkich szczebli stosują w praktyce zasadę zbiorowego (kolektywnego) kierownictwa, które podejmuje swe decyzje drogą konsultacji i konsensusu. KPCh jest największą partią polityczną świata – prawie 90 mln członków (czyli około 8 proc. ogółu ludności ChRL). Okres pozjazdowy potwierdza, że znaczenie XVIII Zjazdu wykracza daleko poza granice ChRL. Jego miernikami i wyznacznikami są następujące najważniejsze kategorie: 1. wewnątrzpartyjne (potrzeba modernizacji i zreformowania partii, zmiany statutowe i programowe; 2. międzypartyjne (dążenie do umocnienia pozycji KPCh wśrod innych partii lewicowych świata oraz wszelkich innych formacji polityczno–ideologicznych, z którymi KPCh utrzymuje coraz bardziej ożywione kontakty; np. rozmowy delegacji Wydziału Zagranicznego KC KPCh z przywódcami polskich partii politycznych w Warszawie, na początku 2014 r.); 3. krajowe (utrzymanie odpowiedniego tempa wzrostu gospodarczego, harmonijnego rozwoju i pokoju społecznego, humanizacja polityki, walka z patologiami i z dysproporcjami (korupcja, przestępczość, nierówność i niesprawiedliwość społeczna itp.); oraz 4. globalne (budowanie nowego pokojowego i harmonijnego ładu światowego – w dążeniu do: wielobiegunowości, demokratyzacji stosunków międzynarodowych, równoprawności, zwalczania nędzy i poniżania godności ludzkiej, ochrony środowiska naturalnego itd.).

W istocie rzeczy, zaraz po 1949 r. (utworzenie ChRL), rozpoczął się proces (trwający do dziś) wypracowywania i wdrażania systemu dostosowanego do specyfiki i tradycji chińskiej („Socialism with Chinese Characteristics") oraz stałego reformowania tego systemu – z wykorzystaniem najlepszych doświadczeń własnych i zagranicznych wszelkiej proweniencji. Efektywność tego procesu jest nadzwyczajna i nie ma odpowiednika w żadnym z krajów rozwiniętych czy rozwijających się. Model chiński sprawdza się nadspodziewanie efektywnie nawet w warunkach obecnego głębokiego kryzysu globalnego, niebezpiecznego wzrostu napięcia w stosunkach międzynarodowych i spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w Chinach. Partia zawsze miała i ma dziś świadomość, iż dynamiczny rozwój gospodarczy powoduje pewne efekty uboczne, szczególnie nierówności w społeczeństwie; trochę na zasadzie, iż biedni stawali się coraz biedniejsi, a bogaci – coraz bogatsi. Szerzą się zjawiska patologiczne, szczególnie korupcja, która nadal jest plagą w rozwoju Chin; z tym wszakże, iż władze prowadzą bezlitosną walkę z nią. Nierówności i patologie rodziły i rodzą niezadowolenie społeczne w rozwoju społeczno–gospodarczym.

Zamiast ostrej walki frakcyjnej – jak w czasach maoistowskich – przekazywanie władzy na najwyższych szczeblach partyjnych, państwowych i wojskowych dokonuje się obecnie gładko, spokojnie i elegancko. Np., poprzedni przywódca, Jiang Zemin, jest nadal szanowany i zapraszany na najważniejsze uroczystości partyjne (także na XVIII Zjazd) i państwowe. Każdy z przywódców wniósł swój oryginalny wkład do teorii i praktyki w rozwoju Nowych Chin. Jiang – teorię „trzech przedstawicielstw" („three represents"); a Hu – koncepcje harmonijnego rozwoju i naukowego podejścia do rozwoju. Jiang był sekretarzem generalnym KPCh w latach 1989 – 2002; Prezydentem, w latach 1993 – 2003; i przewodniczącym Centralnej Komisji Wojskowej KC – w latach 1989 – 2004. Zaś Hu Jintao obejmował ww. najwyższe stanowiska (kolejno) w latach: 2002, 2003 i 2004 oraz zajmował je aż do XVIII Zjazdu KPCh. Obecny główny

przywódca chiński, Xi Jinping, jeszcze nie zaprezentował swej oryginalnej i zwartej teorii, na wzór poprzedników, ale nie ulega wątpliwości, że uczyni to w niezbyt odległej przyszłości. Tradition oblige! Póki co, w oczekiwaniu na tę teorię, w Chinach praktykowane są odwołania do ważnych przemówień, propozycji i tekstów Przewodniczącego Xi.
Reformy Denga są stale doskonalone pod względem jakościowym i efektywnościowym – także w sferze politycznej i społecznej. Do partii mogą już wstępować prywatni przedsiębiorcy a nawet milionerzy (nota bene: w Chinach jest już prawie 1,5 mln bogaczy, których majątek osobisty wynosi powyżej 10 mln juanów = ok. 5 mln zł).
Efektywność reform i tempo rozwoju nie ma precedensu w całej historii gospodarczej świata. Jak wspomniałem, od roku 1978 średni przyrost PKB kształtował się w granicach 10 proc. rocznie lub więcej. Nawet w kryzysowym roku 2009 osiągnął on ok. 9 proc.. Gospodarka chińska umacnia swą 2–gą pozycję w świecie (absolutna wartość PKB); a pod względem rocznej wartości obrotów handlu zagranicznego (4,5 bln USD, w 2013 r.) – 1–szą. UE jest pierwszym partnerem handlowym (także strategicznym i politycznym) ChRL. Wartość obrotów wzajemnych wyniosła prawie 460 mld USD w roku 2013; II miejsce: USA – ok. 423 mld USD; III: ASEAN – ponad 360 mld USD i IV: Japonia – ok. 350 mld USD.
Inne wskaźniki makroekonomiczne też mówią same za siebie. W roku 1952 wartość PKB ChRL wynosiła 68 mld juanów; a w roku 2008 – ponad 30 bln juanów; czyli 440 razy więcej! (przy podzieleniu tej sumy na pół otrzymamy przybliżoną wartość PKB w złotych). Rezerwy walutowe Chin, sięgają już prawie 3,5 bln USD. Łączne lokaty kapitału zagranicznego w ChRL, w latach 1979–2006, wyniosły 883 mld USD, z czego większość stanowią bezpośrednie inwestycje zagraniczne (Foreign Direct Investment). W ChRL działa ponad 750.000 firm zagranicznych z około 200 krajów.
Spośród słynnej „500–ki" największych koncernów świata, selekcjonowanej corocznie przez czasopismo „Fortune", już 480 prowadzi swą działalność gospodarczą w ChRL. Na I miejscu znajduje się Volkswagen; a na II – General Motors China. W tejże „500–tce" jest już 26 firm chińskich. Jednocześnie Chiny inwestują coraz więcej na całym świecie. Wartość tych inwestycji osiągnęła łącznie ponad 60 mld USD, nie licząc inwestycji czysto finansowych – jak np. kupowanie obligacji skarbowych USA, których Chiny już mają na sumę prawie 1,5 bln USD.
Po 30 latach reform, sektor prywatny wytwarza 50 proc. PKB w 27 z 40 najważniejszych gałęzi przemysłowych. W innych branżach, jego udział zbliża się do 70 proc. Chiny osiągnęły samowystarczalność żywnościową, ba, stały się wielkim eksporterem artykułów rolno–spożywczych. Dysponując zaledwie 7 proc. gruntów rolnych (uprawnych) na świecie, są one w stanie wyżywić ponad 20 proc. ludności świata (czyli obywateli ChRL i in.).
W szybkim tempie modernizowane i optymalizowane są siły zbrojne. W czasach maoistowskich, ChRL miała największą piechotę świata (ok. 5 mln ludzi pod bronią) plus milionowe rzesze pospolitego ruszenia – na wypadek partyzanckiej „wojny ludowej". Obecnie chińskie siły zbrojne należą do najnowocześniejszych w świecie. Pod bronią jest ok. 2,3 mln żołnierzy, mających do dyspozycji bardzo nowoczesne uzbrojenie i sprzęt oraz znaczny potencjał przemysłu obronnego, informatycznego, nuklearnego, rakietowego i kosmicznego. Chińska marynarka wojenna dysponuje już pierwszym lotniskowcem. Na wojsko przeznacza się obecnie ok. 6,5 proc. ogółu wydatków państwowych, czyli ponad 10 proc. PKB. Faktem jest, że chińskie wydatki wojskowe wzrastają ostatnio średnio o kilkanaście proc. rocznie. Doktryna militarna Chin jest wybitnie defensywna, pokojowa. Ich oddziały wojskowe i policyjne uczestniczą w misjach pokojowych ONZ w różnych regionach świata, w walce z piratami w Zatoce Adeńskiej itp.

Jednocześnie, nowatorska i oryginalna polityka zagraniczna KPCh i ChRL, prowadzona w okresie postmaoistowskim, dobrze służy realizacji wewnętrznych i globalnych celów strategicznych ChRL. Również ona nie ma precedensu w całej historii dyplomacji chińskiej i światowej. Zrozumiałe, iż państwo, społeczeństwo i gospodarka chińska potrzebuje ustabilizowanego i pokojowego otoczenia (w kraju i na świecie) – dla urzeczywistniania swych planów rozwojowych.
W zasadzie, przez całe ostatnie 30–lecie, Chinom udało się zapewnić pokój społeczny u siebie (jeśli nie liczyć wydarzeń na Tien An Men, w Tybecie, w Sinkiangu, ataków terrorystycznych – tzw. nożownicy i in.). Chiny mają też znaczne zasługi w zakresie niedopuszczenia do III wojny światowej, która – w kilku przypadkach – wisiała już na włosku (np. w kwestii tajwańskiej, irańskiej, bliskowschodniej, północno–koreańskiej, irackiej, syryjskiej czy ukraińskiej) – oraz w zwalczaniu terroryzmu.
Prezydent Hu Jintao sformułował na forum ONZ koncepcję harmonijnego rozwoju świata, niezbędnego dla harmonijnego (zrównoważonego) rozwoju Chin (i vice versa). KPCh i ChRL prowadzi więc politykę przyjaźni i współpracy – praktycznie – ze wszystkimi państwami, narodami, partiami i organizacjami międzynarodowymi, poczynając od wielkich supermocarstw a kończąc na małych państwach wyspiarskich Południowego Pacyfiku.
Dorobek teoretyczny i reformatorski KPCh z okresu postmaoizmu jest już cenny i ogromny. W tym samym czasie nastąpił też w Chinach renesans konfucjanizmu, ostro zwalczanego kiedyś przez maoistów. Na XVIII Zjeździe – filary ideologiczne partii zostały ustawione następująco: marksizm – leninizm, myśli Mao Zedonga, teoria Deng Xiaopinga, myśli „trzech przedstawicielstw" Jiang Zemina i koncepcja naukowego podejścia do rozwoju Hu Jintao. Ideologia postmaoizmu jest więc swoiście eklektyczną (i udaną) składanką konfucjanizmu, marksizmu, maoizmu i dengizmu oraz pragmatyzmu i humanizmu – z domieszką elementów socjaldemokratycznych i liberalnych, szczególnie w gospodarce i w polityce społecznej; ideologia ta jest realizowana przez partię w praktyce z maksymalnym uwzględnieniem specyfiki chińskiej oraz realiów międzynarodowych. W tym kontekście ideologicznym, konfucjanizm (z V wieku p.n.e.!) zajmuje miejsce szczególne i jest... nadal aktualny we współczesnej sytuacji Chin, każdego innego kraju i całego świata. Bowiem, w maksymalnym skrócie, konfucjanizm głosi potrzebę i możliwość budowania idealnego społeczeństwa i zapewnienia pokoju światowego pod warunkiem przestrzegania (przez władców i podwładnych) obowiązków wynikających z hierarchii społecznej oraz zachowania tradycji, czystości (uczciwości), ładu i porządku.
Równocześnie, jedną konsekwencji ideologii postmaoizmu jest fakt, iż KPCh wypracowała unikalny i efektywny model rozwojowy (system, ustrój) dla Chin – ww. „Socialism with Chinese Characteristics". Przy tym, partia nie pretenduje do narzucania tego modelu innym, choć cieszy się on dość dużym zainteresowaniem w świecie, także w USA. W konkluzji, wraz z odejściem IV–ego pokolenia przywódców KPCh, zakończył się – umownie rzecz ujmując – I etap postmaoizmu (1978 r. – 2012 r.), zaś XVIII Zjazd zainaugurował jego II–gi etap – jakościowo nowatorski lecz znacznie trudniejszy, głównie z uwagi na problemy wewnętrzne Chin oraz na komplikujący się kontekst globalny, szczególnie kryzys, napięcia międzynarodowe i ich rozmaite konsekwencje negatywne.
W obradach XVIII Zjazdu uczestniczyło 2.325 delegatów i „specjalnie zaproszonych delegatów" („specially invited delegates"). Reprezentowali oni 38 wielkich organizacji partyjnych – prowincjonalnych, branżowych, wojskowych i in. oraz – w sumie – ówczesne 83 mln członków partii, (spośród których: 77 proc. – to mężczyźni; a 35 proc. – to chłopi). Na Zjazd wybrano tym

razem większą liczbę delegatów z terenu (tzw. doły partyjne) oraz... siedmiu spośród najbogatszych ludzi w Chinach (jest tam już prawie 500 miliarderów i ponad 1 mln milionerów, którzy legalnie dorobili się swych majątków). W uroczystości otwarcia Zjazdu uczestniczył także 11–ty Panczen Lama, przywódca religijny Tybetańczyków. Novum: przed Zjazdem – 4,5 mln internautów zgłosiło 190.000 propozycji i postulatów pod jego adresem. Zostały one rozpatrzone i – w niemałej części – urzeczywistnione.
Referat sprawozdawczy KC wygłosił Hu Jintao. Jest to dokument zawierający również kardynalne i nowatorskie założenia programowe o znaczeniu strategicznym i – jako taki – zasługuje na maksymalną uwagę. Wokół referatu koncentrowały się obrady zjazdowe; on też stanowić będzie, bez wątpienia, drogowskaz w pozjazdowej działalności KPCh na wszystkich szczeblach oraz w rozwoju społeczeństwa i państwa chińskiego. Przewodniczący Hu poruszył kilkanaście głównych grup zagadnień merytorycznych w skali makro, które stanowią fundamenty rozwoju i reform, i które przedstawiam w ujęciu maksymalnie treściwym i syntetycznym:
1. naukowe podejście do rozwoju. Koncepcja ta zdała w pełni swój egzamin w praktyce; dzięki temu możliwe były wszystkie (znane) dokonania KPCh i ChRL w polityce wewnętrznej i zagranicznej w minionym dziesięcioleciu. Teoria i praktyka naukowego podejścia do rozwoju powinna być nadal kontynuowana – obok innych fundamentalnych koncepcji teoretycznych istniejących i realizowanych w Chinach;
2. socjalizm o właściwościach chińskich (Socialism with Chinese Characteristics) jest systemem w pełni dostosowanym do specyfiki, możliwości oraz realiów chińskich i międzynarodowych; należy nadal kroczyć zdecydowanie tą drogą; (w tym kontekście – szerokim echem odbiło się kolokwialne stwierdzenie Hu Jintao: „bu zhe teng” = „nie kołysać się od ściany do ściany”, „nie zaczynać czegoś stale od nowa”; stwierdzenie to uznano za wezwanie do konsekwencji i do determinacji w budowaniu chińskiego socjalizmu);
3. kompleksowe (całościowe) podejmowanie i rozwiązywanie kolejnych zadań w dziedzinach: gospodarczej (na I miejscu!), politycznej, kulturalnej, społecznej i ekologicznej (po raz pierwszy – ekologię eksponuje się tak mocno w fundamentalnym dokumencie partyjnym). Celem strategicznym jest, przy tym, unowocześnienie społeczeństwa oraz wielka odnowa (odrodzenie) państwa chińskiego („Great Renewal of the Chinese Nation”);
4. zbudowanie umiarkowanie zamożnego (zasobnego) społeczeństwa („Moderately Prosperous Society”) w okresie do 2020 roku. W tym celu należy odpowiednio analizować i pojmować nowe uwarunkowania rozwoju, efektywnie wykorzystywać istniejące możliwości, spokojnie i rozważnie podchodzić do nowych wyzwań na tak ważnym etapie w rozwoju ChRL. Powinien to być rozwój zrównoważony i skoordynowany, wymagający większej wyobraźni i odwagi politycznej, umiejętnego gospodarowania czasem w reformowaniu oraz skutecznego usuwania przeszkód na drodze do rozwoju; główne zadanie polega na podwojeniu, w terminie do 2020 r., wartości PKB per capita (z roku 2010). (Nota bene: wartość ta wynosiła wówczas: 2.426 USD (w cenach stałych) – czyli 4.429 USD (w cenach bieżących); pod tym względem ChRL zajmuje 90–te miejsce w świecie);
5. traktowanie wzrostu gospodarczego – jako klucza w zakresie odrodzenia narodowego („National Renewal”). W tym celu niezbędne jest właściwe określenie proporcji między funkcjami państwa i rynku; a także zwiększenia spożycia wewnętrznego i indywidualnego oraz optymalizacja inwestycji. Jednym z nadrzędnych priorytetów będzie rozwój wsi i rolnictwa, szczególnie w zakresie infrastruktury i programów socjalnych;
6. przeprowadzanie reform strukturalnych w sferze politycznej – poprzez podejmowanie

aktywnych i ostrożnych wysiłków na rzecz reformowania struktur politycznych i rozszerzania demokracji ludowej. Czerpanie z innych wzorców w zakresie doskonalenia socjalistycznego systemu politycznego – jednak bez kopiowania w żadnym wypadku („never") zachodniego systemu politycznego; (nota bene: wyjaśnienie tego podejścia można znaleźć w komentarzu agencji „Xinhua" z dnia 11.11.2012 r. Stwierdzono w nim, m.in., iż nie ma na świecie jednego uniwersalnego i najlepszego systemu politycznego, który mógłby być zastosowany we wszystkich krajach; po czym dodano: „poszczególne kraje skopiowały zachodnie systemy polityczne – a niektóre z nich poszły nawet dalej niż Stany Zjednoczone, wprowadzając powszechne wybory. Wkrótce okazało się jednak, iż kraje te padły ofiarą konfrontacji etnicznych, niepokojów społecznych, zahamowania rozwoju gospodarczego a nawet recesji. Zastosowane przez owe kraje wierne kopie systemów zachodnich doprowadziły często do efektów nieoczekiwanych i – wręcz – odwrotnych od zamierzonych. Zaś KPCh przyjęła model „demokracji wyborczej + demokracji konsultatywnej". Właśnie elementu „demokracji konsultatywnej" brakuje w modelu zachodnim...);
7. stałe podnoszenie stopy życiowej (dobrobytu) obywateli; zapewnienie im realizacji praw do: oświaty, pracy, opieki zdrowotnej, mieszkania, ubezpieczeń społecznych itp.;
8. ochrona środowiska naturalnego człowieka. Jak wspomniano powyżej, sprawa ta została po raz pierwszy postawiona tak zdecydowanie w dokumencie partyjnym najwyższej rangi. Rygorystyczne normy ekologiczne powinny być przestrzegane przy podejmowaniu wszelkich przedsięwzięć, szczególnie w rozwoju społeczno – gospodarczym w ChRL;
9. umacnianie i modernizacja sił zbrojnych. Chiny powinny posiadać odpowiednio silną i nowoczesną armię – zgodnie z potrzebami obronności kraju oraz z międzynarodowym statusem tego mocarstwa. Szczególny nacisk należy położyć w tym względzie na rozwój i na modernizację marynarki wojennej, na potencjał kosmiczny oraz na bezpieczeństwo informatyczne. Trzeba także zwiększać gotowość bojową chińskich sił zbrojnych, np. na wypadek wojen lokalnych, z zastosowaniem najnowszych technologii na polu walki, udziału w misjach pokojowych za granicą itp.;
10. prowadzenie aktywnej polityki wobec Tajwanu – w dążeniu do jego pokojowego zjednoczenia z macierzą – ze zdecydowanym przestrzeganiem zasady: „jeden kraj, dwa systemy". Kontynuowanie dialogu i współpracy ze wszystkimi siłami polityczno – społecznymi Tajwanu, które stoją na gruncie zasady jedności Chin (zjednoczenia Tajwanu z macierzą – „One China Policy") i nie dążą do niepodległości i do suwerenności Tajwanu. W referacie sprawozdawczym zawarto propozycje utworzenia chińsko–tajwańskiego systemu bezpieczeństwa militarnego w zakresie środków budowania wzajemnego zaufania. Przewodniczący Hu wezwał też do rozwijania stosunków chińsko–tajwańskich na drodze pokojowej oraz do poszukiwania „nowych horyzontów" w tych stosunkach;
11. prowadzenie niezależnej i pokojowej polityki zagranicznej, mającej na celu zrównoważony i pokojowy rozwój całego świata. Niezachwiane popieranie suwerenności, bezpieczeństwa i rozwoju ChRL oraz nieuleganie naciskom zewnętrznym. Promowanie uczciwości i sprawiedliwości („fairness and justice") w stosunkach międzynarodowych oraz rozwiązywanie sporów metodami pokojowymi, co zakłada niestosowanie siły i gróźb użycia siły; rezygnacja z siłowych metod obalania legalnych rządów w innych krajach. Partia opowiada się przeciwko terroryzmowi we wszelkich jego przejawach i przeciwko hegemonizmowi (sama rezygnuje z metod hegemonistycznych) oraz przeciwko polityce z pozycji siły („power politics");
12. sprawy wewnątrzpartyjne (tzw. budownictwo partyjne). Nadrzędnym zadaniem KPCh jest czystość polityczna („political integrity") oraz walka z korupcją. W referacie sprawozdawczym

stwierdzono, iż gdyby ta walka się nie powiodła, to owo niepowodzenie mogłoby doprowadzić do upadku partii i państwa chińskiego. W szczególności, działacze partyjni wszystkich szczebli są zobowiązani do: – przestrzegania norm postępowania w zakresie „czystości zarządzania"; – meldowania władzom o ważnych sprawach; – samodyscypliny; – doskonalenia wychowania i nadzoru nad własnymi rodzinami i pracownikami; oraz – nieposzukiwania przywilejów i korzyści.
10 listopada 2012 r. odbyło się II posiedzenie Prezydium Zjazdu. Przewodniczył Hu Jintao. Zaaprobowano projekty uchwał ws. przyjęcia sprawozdań KC i CKKP oraz zmian w statucie KPCh. Określono zasady wyboru członków przyszłego KC i CKKP. Xi Jinping przedstawił propozycje personalne w tych sprawach. Wszystkie te projekty i propozycje zostały zaaprobowane na III posiedzeniu Prezydium Zjazdu (13.11.2012 r.) – a następnie były przedmiotem ożywionych dyskusji w gronie delegatów na Zjazd oraz zyskały poparcie z ich strony. Zjazd wybrał 205 członków (poprzednio – 204) i 171 zastępców członków KC (poprzednio – 167). Skład KC został odnowiony i odmłodzony w 50 proc.. Znalazł się w nim także Liang Wengen, najbogatszy Chińczyk. Do CKKP wybrano 130 członków. Zjazd podjął też uchwały aprobujące referaty sprawozdawcze KC i CKKP oraz zatwierdził uzupełnienia w Statucie; dotyczą one: naukowego podejścia do rozwoju, dbałości o ochronę środowiska naturalnego, kontynuowania i doskonalenia polityki reform i otwarcia na świat, umacniania systemu socjalistycznego oraz fundamentów teoretycznych rozwoju KPCh i ChRL. Wszystkie te uchwały podjęto jednomyślnie. Ostatnia sesja Zjazdu odbyła się w dniu 14.11.2012 r. W końcowym (i pożegnalnym) przemówieniu, Przewodniczący Hu Jintao podkreślił, m.in., iż młodsze pokolenie przywódców doszło do władzy w KPCh, i że uchwały zjazdowe mieć będą dalekosiężne i historyczne znaczenie.
W dniu 15.11.2012 r. odbyło się I Plenum XVIII KC KPCh. Wybrano na nim Biuro Polityczne (25 osób, w tym 2 kobiety); wybrano też Stały Komitet BP (7 osób: Xi Jinping, Wiceprezydent; Li Keqiang, Wicepremier; Zhang Dejiang, Wicepremier; Yu Zhengsheng, I sekretarz organizacji partyjnej w Szanghaju; Liu Yunshan, kierownik wydziału propagandy KC; Wang Qishan, wicepremier, wybrany jednocześnie na przewodniczącego CKKP; Zhang Gaoli, I sekretarz organizacji partyjnej w Tianjin). Wybrano Sekretarza Generalnego KC KPCh. Zgodnie z przewidywaniami – został nim Xi Jinping. W skład Centralnej Komisji Wojskowej KC KPCh weszło 11 osób: przewodniczący (Xi Jinping), 2 wiceprzewodniczących – wojskowych (Fan Changlong i Xu Qiliang) oraz 8 członków; zaś w skład Sekretariatu KC – 7 członków, w tym jeden – narodowości mongolskiej – Yang Jing. Nowe władze KPCh składają się więc z umiarkowanych reformatorów, co rokuje dobrze dla przyszłości KPCh, ChRL i całego świata.

Na czym polega przełomowe i reformatorskie znaczenie tego Zjazdu? Oto najważniejsze elementy odpowiedzi na to pytanie:
1. nowa jakość w rozwoju: zasadne jest odwołanie się do chińskiej symboliki „wielkiego skoku naprzód". W historii KPCh (po 1949 r.) i ChRL były już dwa takie „skoki": jeden w epoce maoistowskiej – nieudany pod względem wyników materialnych i społecznych; ale mający duże znaczenie mobilizacyjne (i szkoleniowe) dla partii, dla narodu i dla państwa; oraz drugi, w latach 1978 – 2014 i dalej znany pod nazwą polityki reform i otwarcia na świat. Ten trzeci „wielki skok" jakościowy został zapoczątkowany na XVIII Zjeździe w daleko lepszych warunkach powodzenia drugiego „skoku" – i to niezależnie od złożoności i trudności spowodowanych przez kryzys globalny. Są więc istotne przesłanki po temu, aby – w terminie do roku 2020–30 – Chiny stały się największym mocarstwem świata pod każdym względem;
2. umocnienie jedności partii; XVIII Zjazd wykazał, iż – jeszcze nigdy – KPCh nie była tak silna,

tak innowacyjna i tak zjednoczona, jak obecnie. Potwierdzeniem tego jest: – wysoka jakość i nowatorski charakter dokumentów i uchwał zjazdowych; – umocnienie otwartości i demokracji wewnątrzpartyjnej oraz kolektywnego kierownictwa; – upowszechnienie metodologii uzgadniania i poszukiwania optymalnych kompromisów (konsensusu) w partii i w społeczeństwie; – bezlitosna walka ze zjawiskami patologicznymi, szczególnie z korupcją oraz – płynne (i eleganckie) przekazywanie władzy. Zjazd potwierdził w całej rozciągłości ww. fundamenty ideologiczne partii, wzbogacone o koncepcję naukowego podejścia do rozwoju;
3. doskonalenie systemu politycznego ChRL – z zachowaniem jego racjonalnego, pragmatycznego usprawniania, ciągłości i stabilności. W tym sensie, Zjazd był potwierdzeniem i tryumfem socjalizmu o właściwościach chińskich. System ten zdaje w pełni egzamin w warunkach chińskich (nawet w sytuacji kryzysu globalnego) i nie znajduje odpowiednika w żadnym innym kraju na świecie. Model socjalizmu chińskiego występuje w coraz bardziej wyrafinowanej postaci, co sprzyjać będzie realizacji zadania wielkiej odnowy (odrodzenia) narodu/państwa chińskiego, postawionego przez Zjazd. Z kolei, odnowa służyć będzie dalszemu doskonaleniu socjalizmu chińskiego. Podkreślam raz jeszcze mocne i zdecydowane postawienie na Zjeździe sprawy ewentualnego naśladownictwa modelu zachodniego w Chinach; odpowiedź brzmi: „nigdy”!
4. Analogicznym pozytywnym, rozważnym acz wyraźnym przeobrażeniom ulega też demokracja chińska – we wszystkich jej możliwych przejawach: wewnątrzpartyjna, ogólnonarodowa, ogólnopaństwowa, pionowa, konsultatywna itp. (Nota bene: kardynalnym kwestiom systemu demokracji w Chinach poświęcona jest, m.in., cenna praca uczonych chińskich i amerykańskich, profesorów: Zhao Qizhenga oraz Johna i Doris Naisbittów. Byli oni aktywnymi komentatorami obrad XVIII Zjazdu. Tytuł książki: „ The China Model”, wyd. New World Press, str. 40 i n. Ponadto, małżonkowie Naisbitt są autorami książki pt.: „China’s Megatrends”, którą warto przestudiować;
5. wzmacnianie potencjału militarnego; jak wspomniano powyżej, kwestii tej poświęcono wiele uwagi w deliberacjach i w dokumentach zjazdowych. Nic dziwnego. Dla pomyślnego rozwoju – Chinom (i wszystkim krajom) potrzebne są dwa rodzaje pokoju: wewnętrzny i zewnętrzny. Siły zbrojne, w przypadku vis maior, mają kluczową rolę do spełnienia w tym zakresie. Zjazd położył szczególny nacisk na zwiększanie potencjału obronnego i bojowego marynarki wojennej oraz na stosowanie najnowszych i najnowocześniejszych technologii na potencjalnym polu walki. W przypadku wojen lokalnych, chińskie siły zbrojne powinny być zdolne nie tylko do prowadzenia działań bojowych – ale do wygrania wojny. Jakość i ilość sił zbrojnych powinna być adekwatna do stale zwiększającego się potencjału Chin (szczególnie gospodarczego i naukowo – technicznego) oraz do skomplikowanych uwarunkowań geostrategicznych (chodzi, w szczególności, o zapewnienie bezpieczeństwa szlaków żeglugowych, którymi dostarczane są surowce, np. energetyczne).
Niezbędnym modyfikacjom ulega także chińska doktryna militarna – mająca jednoznacznie pokojową orientację; rozwija się współpraca między siłami zbrojnymi Chin i innych supermocarstw.
6. człowiek na I miejscu; hasło to („People First Policy”) jest realizowane nie od dziś przez KPCh i przez władze państwowe ChRL. Treść i realizacja tego hasła stanowi dokładne odwrócenie skrajnie neoliberalnej (szczególnie monetarystycznej) tezy: „pieniądz na I miejsu”. Jeszcze nigdy w historii KPCh zadanie dbałości o człowieka (humanizacji) nie zostało postawione w sposób tak zdecydowany, konkretny i kompleksowy w dokumencie partyjnym najwyższej rangi. Zasadniczym celem w tej mierze jest ww. zbudowanie „umiarkowanie

zamożnego społeczeństwa” w terminie do 2020 r. i zwiększanie dobrobytu wszystkich obywateli.
Wymagać to będzie podwojenia wartości PKB per capita (z 2010r.) i ogromnego wysiłku gospodarczego. KPCh kładzie, przy tym, nacisk na rozwój zrównoważony (harmonijny) – obejmujący aspekty ekonomiczne, społeczne i ekologiczne, eliminowanie dysproporcji, rozwój obszarów wiejskich, troskę o najbiedniejszych, o przestrzeganie fundamentalnych praw człowieka i o zwiększanie siły nabywczej obywateli (umacnianie rynku wewnętrznego). Poprzednie kierownictwo KPCh koncentrowało się głównie na rozwoju gospodarczym; zaś w centrum uwagi nowych przywódców partii i władz administracyjnych znajdzie się kompleksowe reformowanie państwa, nie tylko gospodarki. Należy więc oczekiwać niemałych modyfikacji w jej dotychczasowej orientacji proinwestycyjnej i proeksportowej oraz położenia nacisku na rozwój rynku wewnętrznego, na modernizację, na innowacyjność i na zwiększanie efektywności rozwoju społeczno – gospodarczego.
W ślad za uchwałami zjazdowymi, kompleksowy program reform został uchwalony na III Plenum KC KPCh (9 – 12.11.2013 r.). Cel strategiczny określono następująco: doskonalenie i rozwijanie chińskiego socjalizmu oraz modernizowanie systemu zarządzania i funkcjonowania państwa. Utworzono centralną komisję ds. kompleksowych reform, na czele której stanął Xi Jinping, prezydent i przywódca partii. Na Plenum wypracowano ponad 300 szczegółowych posunięć reformatorskich. W ślad za tym, rząd chiński przedstawił konkretny 60–cio punktowy program reform, z których połowa jest już w stadium realizacji. W rezultacie tych kardynalnych posunięć, obiektem reformowania i doskonalenia są praktycznie wszystkie główne dziedziny rozwoju państwa oraz życia i pracy społeczeństwa chińskiego. W jego długiej historii nie ma precedensu tego rodzaju.

Reformatorskie postanowienia parlamentu

Jak wiadomo, w Chinach występuje trójfazowy system podejmowania decyzji politycznych i strategicznych (makro) – na wszystkich szczeblach: uchwały partyjne, ustawy parlamentarne i rozporządzenia rządowe, po których społeczeństwo i państwo przechodzi do fazy realizacyjnej. W systemie tym – uchwały zjazdowe stanowią nadrzędne drogowskazy dla najwyższej władzy ustawodawczej (parlament) i wykonawczej (rząd, tzw. Rada Państwa) oraz dla władz partyjnych i państwowych wszystkich szczebli. W systemie tym partia nie zastępuje państwa a państwo nie wkracza w kompetencje partii – nie ma więc „dublowania” funkcji w zakresie podejmowania i realizacji wspólnie wytyczonych zadań. Tak to funkcjonuje sprawnie już od roku 1949 bez przerwy. Na Zachodzie powiadają czasami, iż rolą Parlamentu chińskiego jest jedynie zalegalizowanie decyzji centralnych władz partyjnych – swoiste „przypieczętowanie” („rubber stamp role”) tych decyzji. Praktyka chińska świadczy jednak o czymś wręcz odwrotnym. Poniższa analiza ostatnich dorocznych sesji obydwu Izb tego Parlamentu (I–sza połowa marca 2014 r.), tylko w aspekcie reformatorskim, niech będzie tego wymownym świadectwem. Naturalnie, system parlamentarny ChRL ma swoją oryginalną specyfikę – ale spełnia on bardzo pożyteczną rolę, podobnie jak parlamenty innych krajów.
Najpierw obradować zaczęła (4–12.03.2014 r.) Chińska Ludowa Polityczna Konferencja Doradcza, znana w świecie pod skrótem CPPCC – istniejąca od 1949 r. W jej skład wchodzi obecnie 1.969 członków reprezentujących 12 partii i organizacji. Przewodniczącym jest Yu Zhengsheng. Instytucja ta – to prawdziwa kuźnia analiz, pomysłów, wniosków i propozycji służących zwiększaniu efektywności rozwoju państwa i polepszaniu dobrobytu społeczeństwa.

Na ostatnią sesję, członkowie CPPCC przygotowali aż 6.000 wniosków tego rodzaju, z których 1.100 dotyczyło pogłębiania procesu reformowania. Istnieje dość zasadnicza różnica merytoryczna między wnioskami zgłaszanymi przez członków tego gremium doradczego a wnioskami posłów sensu stricto, czyli deputowanych do OZPL (Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych). Bowiem, w pierwszym przypadku, nawet wniosek przyjęty w głosowaniu nie ma prawnej mocy wiążącej; zaś – w drugim, oczywiście tak! Doświadczenie wskazuje, iż wiele wniosków doradców trafia jednak na forum OZPL i staje się obowiązującym prawem – po ich przyjęciu przez Parlament.
W skład OZPL (istniejącego od 1954 r.) wchodzi obecnie około 3.000 deputowanych, wybranych w wyborach powszechnych w 2013 r., na pięcioletnią kadencję. Przewodniczącym prezydium OZPL jest Zhang Dejiang. Obrady OZPL toczyły się prawie równocześnie z sesją CPPCC (tzn. w dniach 5–13.03.2014 r.), uczestniczyli w nich przywódcy partyjni i państwowi, szczególnie w tzw. dyskusjach panelowych. Deputowani zgłosili, łącznie, 468 wniosków i propozycji reformatorskich. Naturalnie, obrady przebiegały pod wszechobecnym hasłem pogłębiania reform i doskonalenia państwa prawa. Jak zwykle, wiodące znaczenie miał referat sprawozdawczy rządu, przedstawiony przez premiera oraz sprawozdanie prezydium OZPL zaprezentowane przez jego przewodniczącego. Właśnie referat premiera, zatwierdzony następnie przez Parlament, zawiera kompleksowy program reform. Dyskusje ogniskowały się wokół tych dwóch dokumentów, w których nakreślono także plany rozwojowe na 2014 r. (do następnej sesji parlamentarnej). OZPL zaaprobowało oba referaty sprawozdawcze oraz przyjęło jeszcze sześć innych uchwał (rezolucji), zapewniając w ten sposób niezbędne podstawy i wsparcie prawno–ustawowe dla propozycji i poczynań partii i rządu.
Kryterium reformowania stanowiło dla mnie wygodny, selektywny i pożyteczny instrument (klucz) analityczny przy studiowaniu bardzo bogatych materiałów omawianych sesji parlamentu chińskiego, podobnie jak wcześniejszych dokumentów i uchwał partyjnych. Dzięki temu – można określić, w sposób bardzo konkretny i klarowny, nie tylko zakres i założenia teoretyczno–programowe zamierzonych reform lecz również ich aspekty praktyczno–realizacyjne. Poczynając od XVIII Zjazdu KPCh, układają się już one w zwartą, kompleksową i logiczną całość oraz w łańcuch prawnych i materialnych wydarzeń prowadzących do osiągnięcia wielkiego celu, jaki został określony przez Prezydenta Xi Jinping'a jako „chińskie marzenie" („Chinese Dream"), o czym poniżej. Podkreślam jeszcze jeden aspekt kompleksowego reformowania, mianowicie fakt, iż dokonuje się ono w niezwykle trudnej i skomplikowanej sytuacji wewnętrznej (spadek PKB, zaostrzenie dysproporcji rozwojowych, problemów demograficznych, ekologicznych i in.) oraz zewnętrznej (kryzys globalny, wzrost napięcia międzynarodowego itp.). Skala trudności i wyzwań w owym kompleksowym reformowaniu jest więc przeogromna. Ale innego wyjścia nie ma!
A oto najważniejsze zadania i cele reformatorskie, szczególnie krótko– i średnioterminowe: priorytetem jest, naturalnie, dogłębne zreformowanie gospodarki i jej modernizacja – stosownie do ww. uchwał zjazdowych i parlamentarnych. Głównym dylematem i problemem, w tym kontekście, jest pytanie: jak przeprowadzić tak radykalne i kompleksowe reformy bez uszczerbku dla tempa wzrostu gospodarczego? Odpowiadam na to krótko: gdyby kierownictwo chińskie nie było pewne, że reformy się udadzą i że nie zaszkodzą wzrostowi, to nie podejmowałoby owych reform! Zadanie makro na długą perspektywę jest przeto dwojakiego rodzaju: 1. ciągłe pogłębianie reform; 2. zapewnienie odpowiedniego wzrostu gospodarczego. Na I–szym miejscu w tym zakresie stawia się przeprowadzenie restrukturyzacji gospodarki (reforma strukturalna), uwolnienia jej od zbędnych obciążeń, anomalii, przeszkód i barier.

Towarzyszą temu ułatwienia w procesie inwestycyjnym, uproszczenie i przyspieszenie procedur biurokratycznych (np. przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej, rejestrowaniu przedsiębiorstw itp.). Załatwianie tych spraw można będzie rzeczywiście dokonywać w „jednym okienku". Generalnemu usprawnieniu i modernizacji ulegnie system zarządzania, administracja, branża fiskalna, podatkowa, bankowa i finansowa – w ogólności. Zmniejszone zostaną obciążenia podatkowe i fiskalne dla przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich. Zapewnione zostanie równoprawne traktowanie sektora państwowego i prywatnego. Nastąpi decentralizacja w podejmowaniu decyzji oraz uproszczenie procedur stosowanych w zarządzaniu gospodarką. Np. już w 200 przypadkach (na 616) wymagających, do tej pory zgody rządu centralnego (np. na inwestycje, na przydzielanie środków finansowych itp.), decydowanie o tym przesunięto na niższe szczeble zarządzania. Tak więc, w pewnym sensie, kompetencje rządu centralnego w zakresie interwencjonizmu państwowego zostały ograniczone (decentralizacja).

Celem strategicznym reformatorów jest zapewnienie zrównoważonego (harmonijnego) rozwoju gospodarczego – z zachowaniem niezbędnych proporcji między aspektami ekonomicznymi, społecznymi i ekologicznymi tegoż rozwoju. Chodzi im także o znaczne poprawienie relacji i powiązań między przemysłem a rolnictwem oraz między miastem a wsią. W tym kontekście znamienne jest swoiste odczarowanie w Chinach kategorii PKB. Z własnej praktyki w ChRL wiem, że PKB stanowiło tam pojęcie magiczne czy rytualne oraz przedmiot przechwałek decydentów na wszelkich możliwych szczeblach. Im wyższy wskaźnik PKB – tym lepiej, tak im się zdawało. Teraz jednak wprowadza się elastyczne podejście do kategorii PKB. Na rok 2014 założono wprawdzie 7,5 proc. – ale wskaźnik ten może się zwiększyć lub zmniejszyć, w zależności od rozwoju sytuacji. W każdym przypadku – trzeba jednak ciężko pracować i reformować. Ulubione powiedzenie premiera Li głosi: „w tradycji chińskiej, Rok Wołu czy (obecny) Rok Konia jest dobry dla orki...". Trzeba więc orać – pracowicie i wydajnie. Wśród priorytetów gospodarczych – na czołowym miejscu znajduje się zadanie tworzenia nowych miejsc pracy i walka z bezrobociem. Formalnie – jego stopa określana jest na poziomie 4,6 proc. (w miastach); ale – de facto – jest ona chyba znacznie większa (prawie 10 proc.) – w zależności od przyjętej metody rachunku statystycznego. W programie gospodarczym na rok 2014, uchwalonym przez OZPL, przewidziano utworzenie 10 mln nowych miejsc pracy w miastach.

Rynek wewnętrzny stanie się zdecydowanie główną siłą motoryczną rozwoju gospodarczego. Podejmowane będą przeto zdecydowane starania celem stymulowania systematycznego wzrostu popytu wewnętrznego, siły nabywczej społeczeństwa i konsumpcji wewnętrznej. W ten sposób, zwiększy się stopień uniezależnienia gospodarki chińskiej od perturbacji i kaprysów rynku światowego. W regionach przylegających do wielkich rzek chińskich utworzone zostaną podłużne strefy innowacyjnego rozwoju gospodarczego, zacieśniana będzie współpraca między bardzo wysoko rozwiniętymi obszarami delty rzeki Jangtse (z Szanghajem), rzeki Perłowej (z Kantonem – Guangzhou) oraz pomorzem Zatoki Bohai (z Pekinem i Tianjin'em). W Szanghaju już utworzono (we wrześniu 2013 r.) pilotażową specjalną strefę ekonomiczną, która jest testowana jako model dla przyszłych innowacyjnych rozwiązań gospodarczych w Chinach. Co więcej, na prace badawczo–rozwojowe w gospodarce przeznacza się już ponad 2 proc. PKB. Na rok 2014 plany zakładają zmniejszenie zużycia energii w gospodarce chińskiej o 3,9 proc. i emisji gazów cieplarnianych o 2 proc. oraz obniżenie cen gazu, wody i energii w ramach generalnej reformy polityki i struktury cenowej.

Kolosalnym zadaniem reformatorskim jest wdrożenie nowego systemu urbanizacji oraz

likwidowanie przeludnienia i zaniedbań rozwojowych w miastach. Mieszka w nich prawie połowa obywateli Chin – ale ilość „miastowych" wzrośnie do 940 mln osób w terminie do roku 2030. Liczbę wielkich i dużych miast szacuje się na 676. W programie gospodarczym na najbliższe lata przewidziano zapewnienie mieszkań dla 100 mln wieśniaków, którzy już przenieśli się do miast – głównie jako chłopo–robotnicy. Wiąże się to z zamierzonym poważnym złagodzeniem dotychczasowego systemu meldunkowego. Na obszarach szczególnie zaniedbanych pod względem gospodarki miejskiej (Chiny Środkowe i Zachodnie) realizowany będzie absolutnie nowatorski model urbanizacji.
Modernizacja gospodarki chińskiej byłaby nie do pomyślenia bez radykalnej reformy rolnej, unowocześnienia rolnictwa i poprawy warunków życia i pracy na wsi. Właśnie w tych dziedzinach – zaniedbania i zapóźnienia są szczególnie dotkliwe dla społeczeństwa. Nie może więc być tak, żeby rolnictwo i wieś stało się swoistym hamulcem czy balastem w rozwoju całych Chin. Ekspansja inwestycji infrastrukturalnych i rozwój budownictwa powoduje, iż kurczy się areał ziem uprawnych. Ich zawsze w Chinach brakowało – ale, szczególnie teraz, liczy się każdy metr kwadratowy gruntu. Dlatego też, w ramach nowej reformy rolnej, wyznaczono rygorystycznie limit owego areału, tzw. czerwoną kreskę, poniżej której nie wolno zejść: 120 mln ha. 330.300 ha nieużytków zostanie zalesionych lub zamienionych na łąki i pastwiska. Póki co, Chiny są, w zasadzie, samowystarczalne w produkcji żywności; np. roczne zbiory zbóż oscylują w granicach 600 mln ton. Ale co się stanie, gdyby produkcja żywności nie nadążała za przyrostem naturalnym czy też za wzrostem apetytów konsumpcyjnych ludności i potrzebami eksportowymi?
W założeniach reformatorskich przewiduje się przeto wiele zdecydowanych posunięć: zagwarantowanie stabilnych cen bazowych w skupie płodów rolnych. Gdyby jednak ceny te spadały, to państwo przystąpi do subsydiowania rolnictwa. Niezależnie od znanych trudności finansowych i budżetowych, reformy zakładają systematyczny wzrost nakładów państwowych na modernizację rolnictwa i wsi, szczególnie na inwestycje infrastrukturalne. Np., w najbliższym czasie odnowionych zostanie 2,6 mln domostw i uzdatnionych 200.000 km dróg na terenach wiejskich. Kolejnej dużej grupie wieśniaków (60 mln osób) zapewnione zostaną dostawy czystej wody pitnej. Wprowadzone zostaną znaczne ułatwienia i uproszczenia w zakresie obrotu gruntami rolnymi dzierżawionymi od państwa, które jest właścicielem całej ziemi w Chinach. Duże udogodnienia, szczególnie dla rolników i wieśniaków, przewidywane są w reformie ubezpieczeń społecznych oraz w przypadkach klęsk żywiołowych itp. Ważnym zadaniem reformatorskim jest także zmniejszenie obszarów biedy na wsi. Spośród ponad 100 mln Chińczyków żyjących jeszcze poniżej minimum socjalnego (1,25 USD dziennie, 2.500 juanów = ok. 1.300 zł rocznie) – większość pochodzi ze wsi. O 10 proc. zwiększy się niezwłocznie liczba dzieci wiejskich podejmujących studia wyższe. Państwo przeznaczy 320 juanów dotacji per capita na ubezpieczenia dla rolników i wieśniaków (oraz dla niepracujących mieszkańców miast).
Reformowaniu gospodarki musi towarzyszyć, rzecz oczywista, doskonalenie systemu finansowego i bankowego Chin. W tej mierze pozostaje jeszcze wiele do zrobienia. Celem nadrzędnym jest ustabilizowanie i umocnienie waluty narodowej – juana oraz doprowadzenie, w niedalekiej perspektywie, do jego pełnej wymienialności. Już teraz Chiny rozliczają się we własnych walutach (bez pośrednictwa dolara) z innymi państwami świata. Ostatnio – do tego grona dołączyła Nowa Zelandia. Uporządkowany zostanie system podatkowy, m.in., poprzez zastąpienie obecnych 11 różnych podatków od nieruchomości i własności bardziej sprawnym i klarownym rozwiązaniem podatkowym. Wprowadzony będzie jednorodny mechanizm

emerytalno–rentowy, jednaki dla mieszkańców miast i wsi oraz nowy model ubezpieczeń społecznych dla urzędników państwowych. Ich liczba zostanie zmniejszona w znaczący sposób.
Aspekty społeczne reform: pod ogólnym hasłem: równe szanse dla wszystkich przeprowadzona zostanie także gruntowna reforma dotychczasowego systemu płac i wynagrodzeń – z jednoczesnym podwyższeniem najniższych płac oraz poborów lekarzy i pracowników zatrudnionych w trudnych warunkach. Ważnym zadaniem reformatorów jest też zwiększanie liczby obywateli „średnio zarabiających" – celem stymulowania konsumpcji wewnętrznej, będącej, jak wspomniałem, główną siłą motoryczną rozwoju społeczno–gospodarczego w warunkach kompleksowej reformy. Ze środków państwowych – finansowane będzie, w większej skali, budownictwo mieszkaniowe; np. w roku 2014 oddanych zostanie do użytku 7 mln nowych mieszkań.
Wielki nacisk zostanie położony na rozwój nauki, oświaty i techniki, na programy socjalne (opieki społecznej itp.) oraz na rozwój socjalistycznej kultury i sztuki w skali masowej. Np. władze będą stymulować nauczanie i studiowanie filozofii oraz... czytanie książek przez obywateli, szczególnie przez młodzież. Z myślą o społeczeństwie, przeprowadzona zostanie dogłębna reforma państwowej służby zdrowia, szczególnie szpitalnictwa. Na początek (pilotażowo) obejmie ona 1.000 powiatów i 500 mln wieśniaków oraz – tytułem próby – wiele szpitali miejskich. Wprowadzony zostanie równocześnie nowy (korzystniejszy dla pacjentów) cennik na leki i na usługi szpitalne – przy czym zwiększone zostaną dotacje z budżetu państwa na doskonalenie służby zdrowia.
Reforma i modernizacja sił zbrojnych jest bardzo ważną integralną częścią kompleksowego reformowania Chin. Pisałem o tym trochę powyżej – w zjazdowej części opracowania, prezentując generalne założenia i kierunki tej reformy. Od tamtej pory, należy odnotować wiele ważnych wydarzeń i faktów w zakresie obronności. Utworzona została Naczelna Komisja ds. Bezpieczeństwa Narodowego pod przewodem Prezydenta Xi Jinpinga, Przewodniczącego Komisji Wojskowej KC i zwierzchnika sił zbrojnych. To jeszcze bardziej umocniło jego pozycję polityczną i strategiczną. Powołano do życia połączone dowództwo operacyjne wszystkich rodzajów wojsk. Prezydent Xi spotkał się z wysokiej rangi dowódcami wojskowymi i z żołnierzami, deputowanymi do Parlamentu. Stwierdzenie Prezydenta, iż „liczymy na pokój – ale nigdy nie zrezygnujemy z wysiłków na rzecz obrony naszych słusznych praw i żywotnych interesów – niezależnie od pory i od okoliczności" odbiło się szerokim echem w kraju i na świecie. Przywódca chiński powtarza też często, iż ChAL–W (Chińska Armia Ludowo–Wyzwoleńcza) powinna być zdolna nie tylko do efektywnego uczestniczenia w ewentualnych bojach – ale do wygrywania bitew i wojen. Trochę się więc zmieniło w Chinach (pod wpływem brutalnych uwarunkowań zewnętrznych) od czasów, kiedy genialny myśliciel – Sun Zi ogłosił swą epokową pracę pt.: „Sztuka wojenna" (VI wiek p.n.e.), w której wskazywał, m.in., iż „szczytem umiejętności jest pokonanie przeciwnika bez walki...".
Poza aspektami utworzenia silnej armii i jej ciągłej modernizacji, celem reformy jest wyeliminowanie dotychczasowych anomalii i wyrównanie proporcji między ilością a jakością. Np. nie jest tajemnicą wojskową, iż również chińskim siłom zbrojnym udzieliły się nieco zjawiska patologiczne występujące w społeczeństwie i w systemie zarządzania, że proces modernizacji i szkolenia postępował zbyt wolno, że szwankowała koordynacja poczynań między poszczególnymi rodzajami sił zbrojnych i jednostek paramilitarnych, okręgami wojskowymi, że występowały określone „sprzeczności strukturalne" i „bariery systemowe" w wojsku chińskim i in. Eliminując szybko te niedomagania, reformatorzy zwrócą szczególną uwagę na wdrażanie

najnowszych technologii i wynalazków zbrojeniowych, także w zakresie trwającej wojny informatycznej (cyber war), na lotniskowce, na okręty podwodne, na samoloty niewykrywalne oraz na artylerię specjalistyczną (rakietową) zdolną do zestrzeliwania satelitów potencjalnego przeciwnika itp. Kierownictwo i dowództwo chińskie podkreśla z całą mocą, iż nigdy nie użyje, jako pierwsze, broni masowej zagłady, szczególnie nuklearnej.
Decyzją Parlamentu, zwiększono budżet wojskowy na rok 2014 o 12,2 proc., w porównaniu do roku 2013 (takie czasy!). Oficjalna wartość tych nakładów wynosi 808,23 mld juanów (= 132 mld USD = ok. 404 mld zł).
Prawdziwa „rewolucja kulturalna", w pozytywnym znaczeniu tego pojęcia, zapowiada się równocześnie w administracji partyjnej i państwowej wszystkich szczebli. Nadrzędnym zadaniem jest zarządzanie zgodnie z obowiązującym prawem (państwo prawa w pełnym wymiarze), zwiększenie efektywności nadzoru, oszczędne gospodarowanie środkami (w ChRL mówi się wręcz o potrzebie zaciskania pasa), utrzymanie porządku publicznego, zwalczanie przestępczości, patologii, szczególnie korupcji i terroryzmu oraz zapewnienie większej jawności życia publicznego – w dążeniu do zwiększania wiarygodności i zaufania wobec władz w odbiorze społecznym. Obywatele otrzymywać będą coraz więcej potrzebnych informacji od rządzących, także finansowych i budżetowych. Tzw. wydatki reprezentacyjne w centrali zostaną zmniejszone o 35 proc.. Obowiązuje już zakaz wznoszenia nowych obiektów (budynków) administracyjnych oraz rozbudowywania starych.
Kwestie ekologiczne: ochrona środowiska oraz wysoki stopień zatrucia powietrza, wody i gleby jest wielkim problemem politycznym, społecznym i gospodarczym Chin. Zniszczenia, straty i zaniedbania w tym zakresie są ogromne. Problematyka ekologiczna była lekceważona dość powszechnie przez całe dziesięciolecia dynamicznego i żywiołowego rozwoju kraju. Bez unormowania i bez ustabilizowania sytuacji ekologicznej, zrównoważony (harmonijny) rozwój Chin byłby trudno wyobrażalny. Dlatego też, w programie reform, uchwalonym przez Parlament, wypowiedziano zdecydowaną wojnę (dosłownie!) zatruwaniu środowiska naturalnego człowieka, szczególnie powietrza (smog). Doraźnie – postanowiono zlikwidować 50.000 małych i średnich kotłowni węglowych oraz wycofać z ruchu 6 mln starych kopcących samochodów. Ogranicza się liczbę samochodów służbowych oraz wprowadza się zakaz ich używania dla celów prywatnych. W energetyce, poczesne miejsce zajmie produkcja tzw. zielonej energii.
Kierownictwo chińskie uważa, iż – z uwzględnieniem doświadczeń i efektów kryzysowych – nie tylko ChRL, lecz również wszystkie pozostałe kraje świata powinny podjąć poważne wysiłki celem przemodelowania, zreformowania i usprawnienia swych gospodarek oraz systemów polityczno–społecznych, m.in., celem uniknięcia kolejnych kryzysów i zapaści rozwojowych. Dlatego też, realizacji kompleksowych reform wewnętrznych towarzyszyć będzie zwiększenie efektywności i rozszerzenie chińskiego „otwarcia na świat" we wszystkich najważniejszych dziedzinach, nie tylko w sferze gospodarki. W tym ostatnim przypadku określa się to mianem „nowego systemu otwartej gospodarki chińskiej".
Na rok 2014 przewidziano wzrost wartości obrotów handlu zagranicznego ChRL o 7,5 proc. oraz podejmowanie dalszych starań celem przyciągnięcia bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rynek chiński. Jednocześnie zwiększane będą inwestycje chińskie za granicą – z wydatnym polepszaniem zarządzania nimi. Do rangi symbolu urasta zamiar utworzenia współczesnego „szlaku jedwabnego" i „żeglugowego szlaku jedwabnego" oraz dwóch „korytarzy gospodarczych" (Chiny–Indie–Bangladesz–Myanmar i Chiny–Pakistan) – celem rozwijania międzynarodowej współpracy gospodarczej.

Refleksje końcowe

Z powyższej analizy wynika, iż nowatorski reformizm staje się nieodłączną częścią pragmatycznego postmaoizmu i oryginalnego socjalizmu chińskiego. Na przełomie 2013 i 2014 roku – Chiny wkroczyły więc w kolejną epokę wielkich i kompleksowych reform. Analizując ich różnorodność, skalę, treści i cele strategiczne można wręcz odnieść wrażenie, iż są to plany i zamiary tak ogromne i tak imponujące – że aż wydają się niemożliwe i nieprawdopodobne. A jednak! Bez wątpienia, koszty wdrożenia i realizacji kompleksowych reform są i będą olbrzymie. Nie wątpię wszakże, iż decydenci i uczeni chińscy dobrze to skalkulowali i doszli do wniosku, że ta epokowa „inwestycja w przyszłość", okaże się opłacalna w ostatecznym rozrachunku. Szkoda wszakże, iż informacje i wiedza merytoryczna o tych reformach nie dociera odpowiednio do społeczeństwa polskiego i do obywateli innych krajów. Bowiem, urzeczywistnienie reform odmieni, w radykalny sposób, nie tylko Chiny ale również cały świat. Jeśli reformy się powiodą – Chiny wyjdą – bez wątpienia – na pierwsze miejsce wśród pozostałych państw kuli ziemskiej.
W I połowie 2013 r., w ChRL pojawiła się kategoria „chińskiego marzenia". Jej autorem i promotorem jest Prezydent Xi Jinping. Nie szukałbym tanich porównań i łatwych analogii ze skompromitowanym – kryzysowo, politycznie i moralnie – „American Dream" czy też ze słynnym („I had a dream...") Martin'a Luther'a King'a, wielkiego bojownika o wolność i o równouprawnienie w USA i na świecie. W końcu, każdy naród i każde państwo ma prawo do swego „marzenia", choć – szczerze mówiąc – miałbym poważne trudności z syntetycznym określeniem treści i formy współczesnego „polskiego marzenia"? Chińczycy uważają, iż ich „marzenie" dotyczy, praktycznie, całego świata, gdyż chodzi w nim także o pokój, o przyjaźń, o bezpieczeństwo i o współpracę między wszystkimi narodami i państwami kuli ziemskiej. W przypadku chińskim sedno „marzenia" polega na doprowadzeniu do „wielkiej odnowy (odrodzenia)" tego narodu i państwa.
To też wyjaśnia, dlaczego podejmowane są kompleksowe reformy – z wielkim rozmachem i w bezprecedensowej skali. Ostatnio, Prezydent Xi Jinping wzbogacił ww. formułę „marzenia" o „dwie 100–tki". Konkretnie – chodzi o dwie okrągłe setne rocznice ważnych wydarzeń w historii partii i państwa chińskiego; a mianowicie: 2021 r. – 100–tna rocznica powstania KPCh. Do tego czasu powinno powstać „umiarkowanie zamożne społeczeństwo chińskie"; oraz – 2049 r. – 100–tna rocznica powstania ChRL – wyznaczająca docelowy termin przeprowadzenia „modernizacji i utworzenia w pełni (wysoko) rozwiniętego państwa i społeczeństwa chińskiego". W oczekiwaniu na spełnienie tych „marzeń, tymczasem, przygotujmy się jak najlepiej do innowacyjnego i do owocnego uczczenia 65–tej rocznicy powstania ChRL (1 października 2014 r.) i także 65–tej rocznicy nawiązania polsko–chińskich stosunków dyplomatycznych (kilka dni później). Jest bowiem oczywiste, że kompleksowe reformy chińskie oraz urzeczywistnienie „marzenia chińskiego" stanowi wielką szansę rozwojową także dla Polski, dla UE i dla całego świata. Trzeba jedynie, żeby wszystkie zainteresowane strony chciały i potrafiły wykorzystać tę unikalną szansę?!

Sylwester Szafarz